

4. Скляренко Н. К. Методика формування іншомовної компетентності у техніці письма. Іноземні мови. 2012. № 2 С. 13-18.

5. Hedge T. Writing. English teaching methodology, Resource Books for Teachers. Oxford University Press, 2nd edition. 2005. 154 p.

Баркова Ю. В.

група 353

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Багацька О. В.

КОНЦЕПТ ЖІНОЧОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ: ПСИХОЛІНГВІСТИЧНЕ ПОТРАКТУВАННЯ

Однією з домінуючих тенденцій мовознавства ХХ ст. стало розширення зв'язків лінгвістики з іншими науками, зокрема, з соціологією, психологією, наслідком чого стала поява міждисциплінарних досліджень та суміжних напрямків лінгвістики – політична, екологічна лінгвістика, психолінгвістика, соціолінгвістика, лінгвокультурологія і т. д. Одним із таких міждисциплінарних шляхів розвитку лінгвістики як науки стала гендерна лінгвістика, яка є актуальним напрямком сучасного мовознавства, враховуючи гостроту гендерного питання у суспільстві. Питання гендеру та гендерних досліджень у найрізноманітніших сферах (психології, соціології, політології, юриспруденції тощо) сьогодні постійно на слуху. Цим пояснюється і активний інтерес вчених та суспільства загалом до гендерних досліджень в області лінгвістики.

В основі гендерних досліджень лежить уявлення про гендер як про набір певних характеристик, притаманних одній чи другій статі. Гендер є елементом соціальної та особистісної ідентичності людини, тож можна говорити про гендерну ідентичність, яка на сьогодні привертає все більше уваги як соціологів, психологів, так і лінгвістів.

Множинність смислів поняття ідентичності у сучасних студіях обумовлюється множинністю теоретичних парадигм його інтерпретацій. На підставі аналізу сучасних зарубіжних концепцій ідентичності можна виокремити кілька тенденцій інтерпретації феномена ідентичності:

1) визнання структурної будови ідентичності та існування її в плані суб'єктивного часу;

2) виділення двох аспектів ідентичності – особистісного і соціального – серед яких останній є первинним, оскільки онтогенетично особистісна ідентичність формується на основі вироблених у процесі соціальної категоризації понять;

3) визнання ідентичності динамічною структурою, яка нелінійно й нерівномірно розвивається впродовж життя людини;

4) розгляд ідентичності на поведінковому рівні як процесу вирішення життєво значущих проблем [1, с. 135].

У визначенні гендерної ідентичності ми дотримуємося визначення Дж. Лорбера, який визначає її як усвідомлення себе представником цієї статі, усвідомлення своєї приналежності до статі у соціальному контексті [4]. Оскільки ідентичність є гнучкою характеристикою, можна припустити, що у відповідному середовищі або за певних умов можна керувати вираженням свого «Я», що впливає на успішність комунікації. Логічним тут видається звернення до мовної особисті комунікантів.

Відповідно до мультиполярної моделі в межах однієї й тієї ж статі можуть бути представлені різні варіанти гендерної ідентичності. При цьому кожний такий варіант становить «поєднання різних властивостей і якостей, якими особистість сама характеризує свою гендерну ідентичність через гендерні уявлення про себе, гендерну самооцінку, гендерні

плани, способи і структури поведінки» [1, с. 157], що дає змогу виділяти андрогінний жіночий, андрогінний чоловічий, маскулінний жіночий, маскулінний чоловічий, фемінінний жіночий, фемінінний чоловічий типи гендерної ідентичності.

У суспільстві панують стереотипні уявлення про гендер. Гендерні стереотипи підкреслюють місце та роль обох статей у суспільстві, розкривають їх функції та соціальні завдання. Розглядаючи особливості гендерних стереотипів не слід також забувати про істотну різницю у вживанні понять «стать» і «гендер». Так, О. В. Рябов зазначив, що якщо стать осмислюється у категоріях «чоловік» і «жінка», то гендер осмислюється у термінах «чоловічність» (чоловіче начало) та «жіночність» (жіноче начало)» [3, с. 3], або «маскулінність» та «фемінність».

Соціологи стверджують, що ці поняття позначають відмінні психологічні характеристики, історично сформовані особливостями культури певного суспільства. Так, якщо звертатися до концепту жіночої ідентичності, якою вона була сформована у культурі та мові, то він репрезентується через поняття фемінності. Фемінність вміщає у собі характеристики пов'язані з жіночою статтю, а саме – пасивність, м'якість, лагідність, чуйність, емоційність тощо, а також характерні форми поведінки жінки в кожному конкретному суспільстві [2, с. 323].

Гендер є однією із провідних категорій сучасної лінгвістики та привертає особливу увагу соціолінгвістів, оскільки гендер є тією характеристикою, яка, на думку дослідників, має вагомий вплив на мову. Зокрема, вчені виокремлюють навіть «чоловічу» та «жіночу» мову, виділяючи їх відмінності. Відмінності між чоловічим і жіночим мовленням проявляються на різних рівнях мови: у лексиці, фонетиці, граматиці тощо. Крім того, відзначаються розбіжності і в тактиках ведення розмов.

Дослідження лінгвістів показують, що у деяких народів (наприклад, у певних індіанських племенах, або у давніх китайців) наявні два варіанти однієї й тієї ж мови – чоловічий та жіночий. Однак більшості сучасних мов світу настільки чіткий поділ та розмежування мови відповідно до гендеру не притаманне. З одного боку, можна виділити спеціальні групи гендерно маркованої лексики (іноді навіть штучно створеної спеціально для задоволення потреб гендерних тенденцій, які спостерігаються у суспільстві – як от фемінітиви), з іншого – мовам притаманні й більш глибокі, структурні гендерні характеристики – наприклад, граматична категорія роду [2, с. 324].

В цілому, у сучасному дискурсі культур більшості цивілізованих країн гендерні стереотипи вже не є головним виразником поняття про гендерну ідентичність, особливо – жіночу. З огляду на активність феміністичних рухів у XX та на початку XXI ст., уявлення про жіночу ідентичність на сьогодні вагомо розширилася, включивши у себе не тільки стереотипні, традиційно прийняті уявлення, а й нетипові характеристики. Жінки отримали можливість займати посади та опановувати професії у галузях, які традиційно вважалися «чоловічими», а також образ самої жінки у сучасному світі змінився – поширені образи сильних, вольових жінок, або ж жінок, які поєднують у собі й класичні уявлення про «жіночність», і нетипові риси. Загалом, така зміна гендерної парадигми у питанні жіночої ідентичності відповідає викликам та вимогам сучасного глобалізованого світу.

Зміни, що відбулися у структурі та змісті концепту жіночої ідентичності останнім часом роблять нагальним вивчення засобів репрезентації жіночої гендерної ідентичності на матеріалі різних мов, а також у різних типах дискурсу. Це дозволить заповнити існуючі на сьогодні прогалини у розумінні мовних та комунікативних особливостей жіночої ідентичності, а відтак становить перспективи подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонова Н. В. Проблема личностной идентичности в интерпретации современного психоанализа, интеракционизма и когнитивной психологии. Вопросы психологии. 1996. № 1. С. 131-143.
2. Иванченко С. Багатомірна модель гендера. Соціальна психологія. 2007. № 4. С. 157-173.

3. Кубриченко Т. В. Ідентичність особистості у гендерному вимірі. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія психологічна. 2012. Вип. 2(2). С. 323-331.
4. Рябов О. В. Национальная идентичность: гендерный аспект: дис. ... д-ра филос. наук. Иваново, 2000. 492 с.
5. Lorber J. and Farrell S. A. (eds.). The Social Construction of Gender. Newbury Park (CA): Sage, 1991. 374 p.

Бачинська О. Р.

група зМAM-11

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Ладика О. В.

VERBALIZATION OF THE CONCEPT *HEART* BY MEANS OF ENGLISH PHRASEOLOGICAL UNITS

The steady interest in the cognitive aspects of language systems, which is currently manifested in linguistics, is due to the fact that cultural values form the core of the national worldview. From the point of view of linguaculturology such language units as phraseology and paremias incorporate the connection between language and national culture.

The analysis of linguistic material helps to reveal linguistic means and explain the peculiar features which verbalize the concept HEART in English linguistic picture of the world. Taking into consideration the linguistic researches by V. I. Karasik, H. H. Slyshkin and other linguists [1; 2; 4; 5] we define the concept as the unit of cognition, which reflects person's knowledge and experience.

The verbalizers of the concept include various linguistic means of different levels [1; 2; 5]. Among the main linguistic means which represent the concept HEART the lexical means prevail, namely those with emotional and linguocultural coloring. By this reason the study aims at the interpretation of the concept HEART verbalized by means of phraseological units that have expressed idiomaticity.

Analyzing phraseological units in the English linguistic picture of the world we come to the conclusion that this culture features language units expressing advice, folk / world wisdom, which is typical for these linguistic units. These units transmit cultural information either through the denotative aspect of meaning, or through connotative, and these two aspects are stored in the internal form of phraseology. Inner form being the figurative motivation of the phraseological unit, represents a "concrete form of the sensory form" [2, p. 9].

Analyzing phraseological units with the component "heart", we can distinguish the following semantic variants in the structure of this concept:

1. Expression of emotional state of joy, exaltation, happiness, fun, relief: *with a light heart; it is a poor heart that never rejoices; keep a good heart, move (touch) smb's heart; put heart in smb; put smb in good heart.*

2. Phraseological units with the component "heart" convey the feeling of suffering: *heart smites – we were sick of heart when we learned of her predicament.*

3. The heart is a symbol where anxious premonitions and excitement are concentrated:

lie (heavy) at smb's heart, weigh upon smb's heart, put smb. out of heart.

4. Feelings of pity and sympathy are verbalized in the following way: *heavy heart, broken heart.*

5. Designation of mental pain are represented by the following units: *wring smb's heart.*

6. The heart as a symbol of love, passion, affection: *after one's own heart; the heart that once truly loves never forgets; win smb's heart.*

7. The heart is a means of expressing such feelings as fear / dread: *have one's heart in one's mouth.*